

Bush, Neokonomien og Dollaren

Skrevet af: **Ulf V. Olsen** | Offentliggjort: 01. maj 2007

Anmeldelse af Anders Lundkvists bog Bush, Neokonomien og Dollaren (Forlaget Frydendal 175 sider)

I hurtige stikord lyder anmeldelsen af Anders Lundkvists bog sådan her: Kort, letlæst og utroligt informativ! Og det er faktisk en betydelig præstation, når emnet er økonomi. En bog som man kun kan ønske vil blive læst bredt på venstrefløjen og som vil kunne blive det, fordi den også er overkommelig for de, der ikke har oceaner af tid til at boge den. I den forbindelse skal Anders Lundkvist også roses for de mange ordforklaringer af økonomiske fagtermer m.v. sidst i bogen, som gør den ganske anvendelig til et hurtigt grundkursus i økonomi for venstresnoede.

For denne læser havde meget karakter af genopfriskning. Men det kan heller ikke gentages tit nok, at USA gennem de sidste mere end 30 år har leveret det empiriske bevis for at økonomisk vækst (pr. capita) i et samfund ikke pr. nødvendighed medfører, at alle i samfundet bliver rigere. For den fattigere del af den amerikanske befolkning - ja sågar den typiske amerikaner - har realindkomsterne praktisk talt været stagnerende, alt i mens den økonomiske vækst har været betydelig. Degnen kan udmærket forblive knastør selvom det styrtregner på præsten. Den i teoretiske diskussioner forkætrede nulvækst har i årevis været en realitet for signifikante dele af den amerikanske befolkning.

Ligeledes er det ikke uvæsentligt at gentage, at USA er en nation, der først og fremmest lever på eksport af papir, dvs. dollars, som har status af at være verdens supervaluta - bl.a. fordi den vigtige råvare, olie, handles i dollars. USA er verdens største skyldnation, men medens fattige ulande vander sig under gældsbyrden, er USA's gældsbyrde med til at befæste supermagtens hegemoni. Kort forklaret med Lundkvists egne ord: "(...) hvis du skylder banken 50.000 kr. har du et problem, men skylder du den 50 mio. har banken et problem."

Også på en lang række andre områder er bogen ganske oplysende med interessante hypoteser og overvejelser, som jeg dog vil undlade yderligere opremsning af. Der skal jo gerne være noget tilbage til bogens læsere at glæde sig til.

Skulle man sige et kritisk ord og det bør man vel, så angår det termen "neokonomi" som anføres i bogens titel. I går er aldrig ganske som i dag og i dag aldrig ganske som i morgen. Men det forekommer mig, at der blandt intellektuelle er gået betydelig inflation i til stadighed at udråbe nye epoker. Lundkvists påstand om "Neokonomi" synes at indskrive sig i denne inflationære tendens. Lundkvist har da sikkert ret i at det er nyt, at man i USA så ganske eksplicit fremhæver ejerskab - frem for arbejdsindsats som det afgørende. Dette proklameres (s.19) som intet mindre end en "ideologisk revolution" som indebærer, at "Kapitalismen omsider [har] fundet sin idé og politik."

Det er muligt at det er nyt, at man på denne måde fremhæver ejerskab frem for arbejdsindsats. Men det er også gammelt. De fleste borgerlige demokratier startede faktisk ud med at reservere den formelle politiske indflydelse - stemmeretten - til de som var ejere og som sådan mentes at have en "andel" i samfundet. Det er arbejderbevægelsens, kvindebevægelsens og borgerrettighedsbevægelsernes fortjeneste at stemmeretten er blevet universel. Og man behøver ikke forlade den hjemlige andedam for at finde eksempler på borgerlige (ungdoms)politikere som ønsker at rulle denne udvikling tilbage og reservere stemmeretten til de såkaldt selvforsørgende. Lundkvists ideologiske revolution er i bedste fald at betegne som en borgerlig kontrarevolution,

baseret på klassisk borgerlig tankegang.

Neokonomien skulle tillige være et brud med nyliberalismen. Begrundelsen skulle være, at det nye Bush-regime har valgt at styrke militæret betydeligt (samtidig med at man har fortsat med at reducere de sociale ydelser). Bag denne antagelse synes imidlertid at gemme sig en ret så hyppig misforståelse af den liberalistiske stats karakter. Og her snakker vi om såvel den klassiske version som den neoliberalistiske, idet forskellen er meget tæt på ens:

En liberalistisk stat - og her taler vi altså om den type statsmagt, der foreskrives af den økonomiske liberalisme fra Adam Smith og frem - er muligvis en lille - som i "minimal" - stat, målt på den andel af BNP statsbudgettet lægger beslag på. Men ellers er termen minimalstat notorisk misvisende. En liberalistisk stat er en stærk, autoritær stat, der stort set er identisk med sit eget voldsapparat og har dette som sin magtbase. Allerede Smith anbefalede en stærk stående hær og det så sandelig også til indvortes brug. 200 år senere kræver den neoliberale økonom Milton Friedman, at statsbudgettet aldrig må vokse mere end BNP. Dog med en enkelt undtagelse gældende en enkelt post på budgettet: Gæt selv hvilken!

Når den økonomiske liberalisme siden sin fødsel har haft en stærk stat baseret på et stærkt militær som ideal er det ikke nogen tilfældighed. Det har snæver sammenhæng med den økonomiske analyse. For i modsætning til hvad vulgærliberalister indbilder sig selv og andre er det ikke staten der er det onde dyr i den store markedsøkonomiske åbenbaring. Det er derimod politikken og de samfundsgrupper der fører den og gennem deres politiske virke har held til at begrænse markedets - for dem - negative effekter og dermed det "frie" marked som sådan. Løsningen på det problem er dannelsen af en statsmagt, der hviler i sig selv og på sit eget magtapparat. En stat som er fuldstændig uafhængig af støtte fra nogen gruppe eller klasse ude i samfundet og som samtidigt er så meget stærkere end enhver af disse samfundsgrupper, at den til enhver tid kan afvise deres politiske krav og derved bevare det "frie" marked intakt. Når Bush-administrationen laver statslig centralisering og styrker militæret er det derfor ikke et brud med den økonomiske liberalisme ("neo-" som "klassisk"); det ligger tværtimod i snorlige forlængelse af den.

At det såkaldt frie marked såvel som den liberalistiske idealstat så er henvist til en evig skæbne som aldrig realiseret utopi er så en anden sag. I virkelighedens verden vil der altid være grupper i samfundet som er i stand til vinde politisk magt og dermed i stand til at begrænse - eller udvide - det "frie" marked, alt efter om de måtte finde det opportunt. Virkelig fri markedsøkonomi er kun noget man udsætter andre for. Ikke noget man frivilligt underkaster sig selv. Skulle man være i tvivl så se blot på partiets Venstre - altså dem med liberalismen - og dets langmodighed i forhold til at afvikle EU's landbrugsstøtte.

Anders Lundkvists bog illustrerer selv forbilledligt denne pointe ved at vise, hvordan de store selskaber er solidt involveret i at skaffe sig politisk opbakning til deres profitinteresser, samtidig med at amerikanske lønarbejdere kastes ud på et "frit" arbejdsmarked uden fagforeninger, sociale sikkerhedsnet, beskyttelsesforanstaltninger m.v.

Disse kritiske bemærkninger annullerer intet af det der skrevet længere oppe. Denne bog fortjener at blive læst. Den fortjener også at blive debatteret.